



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 512/2023-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1. [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

2. [REDACTED] a 3. [REDACTED]
[REDACTED] zastúpených advokátom JUDr. Jurajom Lukáčom, Námestie sv. Egídia 6, Poprad, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/79/2023 z 12. júla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. októbra 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Zároveň navrhujú napadnutý rozsudok zrušiť, vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia podali žalobu o náhradu škody a nemajetkovej ujmy spôsobenej im nezákonným trestným stíhaním, pretože boli oslobodení spod obžaloby pre pokračovací obzvlášť závažný zločin krádeže (právoplatnosť 3. apríla 2019, pozn.). Okresný súd Prešov (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 24C/55/2021-144 z 15. decembra 2021 žalobu sťažovateľov zamietol v oboch častiach požadovanej náhrady škody (trovy právneho zastúpenia, ako aj nemajetkovej ujmy).

3. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) na odvolanie sťažovateľov rozsudkom č. k. 1Co/15/2022-179 zo 7. júna 2022 potvrdil rozsudok okresného súdu o zamietnutí žaloby

do výšky 7 959,40 eur (trovy trestného konania, pozn.) s príslušenstvom vo vzťahu ku každému žalobcovi a v prevyšujúcej časti (nemajetková ujma, pozn.) odvolaním napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení uviedol, že štát zodpovedá za škodu a nemajetkovú ujmu spôsobenú začatím trestného stíhania vo vzťahu k obvinenému, ktorý bol v trestnom konaní následne oslobodený spod obžaloby, aj vtedy, ak v čase vydania uznesenia o vznesení obvinenia bolo jeho vydanie zákonné a dôvodné. Rozhodujúcim meradlom zákonnosti začatia trestného stíhania je iba neskorší výsledok trestného konania. Vo vzťahu k náhrade škody spôsobenej vynaložením trov trestného konania odvolací súd potvrdil zamietavý výrok rozsudku okresného súdu s odôvodnením, že žalobcovia vznik tejto škody nepreukázali, nedošlo k zmenšeniu ich majetku, nejde teda o skutočnú škodu, ktorá vznikla sťažovateľom, pretože v civilnom konaní bolo preukázané, že faktúry za právne zastupovanie všetkých sťažovateľov uhradila Urbárska spoločnosť obce Jakubany, a nie sťažovatelia.

4. Sťažovatelia podali dovolanie proti potvrdzujúcemu výroku rozsudku krajského súdu z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia kľúčovej právnej otázky podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), prípadne § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Položené právne otázky zneli: „*Či má mať vplyv na aktívnu vecnú legitimáciu v konaní o náhrade škody podľa zákona 514/2003 Z. z. to, ak náklady na právne zastupovanie, ktoré poškodenému vzniknú uhradí tretia osoba?*“ a „*Či si náhradu za právne zastupovanie v konaní o náhrade škody podľa zákona 514/2003 Z. z. môže uplatniť aj subjekt, ktorý nebol účastníkom konania, a ktorý tieto náklady vynaložil na základe súkromného vzťahu s poškodeným?*“

5. O dovolaní sťažovateľov rozhodol najvyšší súd napadnutým rozsudkom tak, že dovolanie zamietol podľa § 448 CSP, pretože dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP bolo založené na právnych otázkach, z ktorých prvú súdy nižších inšancií vyriešili správne a druhú vôbec neriešili, a dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP neobsahovalo označenie rozhodnutí dovolacieho súdu, v ktorých by boli nastolené otázky riešené rozdielne. V odôvodnení napadnutého rozsudku najvyšší súd poukázal na stabilizovanú judikatúru vymedzujúcu pojem škoda (ujma, ktorá nastala v majetkovej sfére poškodeného, objektívne vyjadriteľná v peniazoch, resp. ktorá sa už reálne prejavila faktickým znížením majetku poškodeného) a skutočná škoda (zmenšenie, úbytok majetku poškodeného, ktorý už nastal). Najvyšší súd ďalej konštatoval, že v posudzovanom spore k zmenšeniu majetku sťažovateľov v príčinnej súvislosti so zaplatením trov ich právneho zastúpenia v trestnom konaní nedošlo. Nastolená dovolacia námietka bola vo veci konajúcimi súdmi nižších inšancií vyriešená správne.

6. Proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu podali sťažovatelia ústavnú sťažnosť, v ktorej namietajú, že najvyšší súd nerešpektoval zásadu právnej istoty a neposkytol odpovede na ich zásadný argument, čo spôsobuje arbitrárnosť napadnutého rozsudku a porušuje ich právo na spravodlivý proces. Sťažovatelia poukázali na znenie § 18 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v platnom znení, podľa ktorého náhrada škody zahŕňa náhradu účelne vynaložených trov konania, ktoré poškodenému vznikli v konaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie. Dikcia tohto ustanovenia nepojednáva o trovách, ktoré boli poškodeným zaplatené, ale ktoré im vznikli. V tejto súvislosti poukazujú na materiálne spravodlivý výklad, keďže tretí subjekt, ktorý trovy za sťažovateľov zaplatil, nebol účastníkom trestného konania v ich veci, a preto nie je aktívne legitimovaný na podanie žaloby o náhradu škody v časti ním uhradených trov trestného konania.

Sťažovatelia zastávajú názor, že pre posudzovanie ich nároku na náhradu škody nie je relevantné, kto trovy uhradil, pretože inak by súd vstupoval do súkromnoprávnych vzťahov bez oprávnenia. Ujma sa týka ich majetkovej sféry. Právny názor najvyššieho súdu je v rozpore so zákonným textom, vychádza z nelogickej úvahy a je materiálne nespravodlivý. Sťažovatelia tiež nesúhlasia s názorom, že riešenie druhej dovolacej otázky nemalo určujúci význam pre dovolaním napadnuté rozhodnutie krajského súdu, a odôvodnenie v tejto časti považujú za nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, keďže nie je zrejmé, či nimi uplatnený nárok nie je nárokovateľný alebo sa ho môže domáhať urbár. V závere sťažovatelia považujú napadnuté rozhodnutie za výsledok formalistického prístupu a odmietnutie plnej zodpovednosti štátu za nezákonný postup svojich orgánov.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces s presahom do vlastníckeho práva z dôvodu nesprávneho výkladu právnej úpravy o náhrade trov konania vynaložených v trestnom konaní, v ktorom boli sťažovatelia oslobodení spod obžaloby, ktoré zaplatil tretí subjekt.

8. Ústavný súd v úvode pripomína, že nie je súdom ďalšej inštancie všeobecného súdnictva, ktorý by preskúmal skutkové a právne závery všeobecných súdov a prehodnocoval ich či nahrádzal vlastnými názormi. Jeho úloha sa obmedzuje na posúdenie zlučiteľnosti napadnutého rozsudku s obsahom označených práv sťažovateľov.

9. Ústavný súd sa v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti oboznámil s napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, aby posúdil zlučiteľnosť jeho obsahu s limitmi práva na súdnu ochranu a na spravodlivý proces, ktorého porušenie sťažovatelia namietajú. Uvedený prieskum vykonal ústavný súd v medziach svojich právomocí, a teda posudzoval kvalitu odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu a ústavnú súladnosť interpretácie právnej úpravy, ktorú najvyšší súd vo veci sťažovateľov aplikoval, inými slovami, jeho ústavnú udržateľnosť.

10. Najvyšší súd meritórne preskúmal dovolanie sťažovateľov a v súlade s konštantnou judikatúrou zaujal stanovisko, že predmetom náhrady škody spôsobenej pri výkone verejnej moci môže byť len skutočná škoda vzniknutá poškodenému, teda len taká ujma, ktorá sa už prejavila zmenšením majetkovej sféry poškodeného. Poškodenými nezákonným rozhodnutím boli sťažovatelia a k úbytku v ich majetkovej sfére objektívne nedošlo v priamej príčinnej súvislosti s trestným stíhaním, keďže trovy ich zastupovania v trestnom konaní neuhradili sťažovatelia, ale tretia osoba. Došlo tak k zmenšeniu majetku inej osoby odlišnej od sťažovateľov. Ani prípadná samotná existencia pohľadávky súkromnoprávneho charakteru z plnenia v prospech tretej osoby nemôže byť považovaná za už vzniknutú škodu sťažovateľom. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že nezistil pochybenie najvyššieho súdu, ktoré mu sťažovatelia vyčítajú.

11. K druhej dovolacej otázke a jej hodnoteniu najvyšším súdom ústavný súd dodáva, že odôvodnenie napadnutého rozsudku je v tejto časti pomerne strohé, ale z jeho znenia je zrejmé, že najvyšší súd ju považoval za právnu otázku, ktorej vyriešenie nemalo určujúci význam pre rozhodnutie vo veci, jej vyriešenie nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí. Inými slovami, jej vyriešenie nemá potenciál ovplyvniť rozhodnutie vo veci, ktorá je svojím predmetom

fokusovaná na nárok uplatnený sťažovateľmi. Nie je úlohou dovolacieho súdu posudzovať, či si nárok môže uplatniť niekto iný ako procesná strana v konkrétnom konaní, ktoré je predmetom dovolania. Nezodpovedanie tejto právnej otázky dovolacím súdom preto nevykazuje žiadne pnutie s označenými subjektívnymi právami sťažovateľov.

12. Sťažovateľmi uvádzané tvrdenia teda nesignalizujú také pochybenie najvyššieho súdu, ktoré by vytváralo priestor pre možnosť vyslovenia porušenia ich označených práv po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

13. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľov bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie a ústavný súd sa nimi už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. novembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu